

Vetettävien turvepeltojen tarjouskilpailussa voidaan huomioida myös valuma-aluelähtöiset ympäristöhyödyt

Antti Miettinen¹, Mari Lappalainen¹, Ronja Hiironen¹

Ilmastohyötyjen edistäminen vaatii uusia ohjauskeinoja

Turvemaiden päästöjen hillinnässä pohjavedenpinnan nostaminen eli vettäminen on tunnistettu keskeisimmäksi ja vaikuttavimmaksi kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiskeinoksi. Kun turvepelto vetetään ja poistetaan maataloustuotannosta, tuloksena voi olla kosteikko tai ennallistuva suo.

Turvepeltolohkojen muuttamista kosteikoiksi tai suon kaltaisiksi alueiksi edistetään tällä hetkellä ei-tuotannollisten investointien tuella. Kosteikosta tai suon kaltaiseksi alueeksi muutetusta turvepellostä voidaan solmia kosteikkojen hoitosopimus viideksi vuodeksi kerrallaan.

CAP-toimien lisäksi tarvitaan kuitenkin uusia ohjauskeinoja, jotta kansalliset päästövähennystavoitteet voidaan saavuttaa.

Tarjouskilpailuilla kustannustehokkuutta ja oikeudenmukaisuutta

Tarjouskilpailut soveltuvat turvepeltojen vettämistoimenpiteiden kohdentamiseen, ja niiden avulla voidaan saavuttaa kustannussäästöjä pinta-alaperusteiseen tasakorvaukseen verrattuna.

Toisin kuin tasakorvausjärjestelmässä, tarjouskilpailumallissa huomioidaan, että vettämisen kustannukset eivät ole samansuuruisia kaikilla lohkoilla vaan vaihtelevat esimerkiksi sen mukaan, kuinka suuri pellon tuottama taloudellinen tulos on. Lisäksi tarjouskilpailumalliin sisältyvän ympäristöhyötyindeksin avulla voidaan arvioida, kuinka paljon vetettäväksi tarjotun turvepeltolohkon vettäminen tuottaa ympäristöhyötyjä.

Saavutettavissa oleva ympäristöhyöty maksimoituu käytettävissä olevalla rahoituksella, kun viljelijöiden antamat tarjoukset järjestetään vettämisen tuottamien ympäristöhyötyjen ja viljelijöiden kultakin lohkolta vaatimien hehtaarikohtaisten korvausten suhteessa. Vetettäväksi valitaan kustannusvaikuttavuusjärjestyksessä turvepeltolohkoja, kunnes vettämiseen varattu rahasumma on käytetty.

Kustannustehokkuuden lisäksi tarjouskilpailuilla on monta muutakin hyvän ohjauskeinojärjestelmän ominaisuutta. Tarjouskilpailut ovat maanomistajille vapaaehtoisia, ja tarjouskilpailumallissa kullekin hyväksytylle kohteelle maksetaan maanomistajan vaatima korvaus. Tällöin voidaan olettaa, että tarjouskilpailut ovat viljelijöiden keskuudessa hyväksyttävää ja että ne koetaan myös oikeudenmukaisiksi.

Kuva 1. Utajärven Liejuojan pellon kosteikko. Kuva: Antti Miettinen

Luonnonvarakeskuksen TARJOKE-hanke

Luonnonvarakeskus (Luke) pilotoi vuosina 2024-2025 tarjouskilpailumenettelyn soveltuvuutta turvepeltojen vettämiseen Pohjois-Pohjanmaan alueella Kustannustehokkuutta maatalouden ilmastotoimiin (TARJOKE) -nimisessä hankkeessa. TARJOKE-hankkeessa vetettäväksi tarjotun lohkon tuottamia ympäristöhyötyjä mitataan turvekerroksen paksuudella.

Valuma-alueenäkökulma mukaan ympäristöhyötyjen arviointiin

Ympäristöhyötyindeksiin voidaan turvekerroksen paksuuden lisäksi sisällyttää muitakin muuttujia, kuten vetettävän kohteen osuus valuma-alueen pinta-alasta.

Mikäli vetettävä alue on riittävän suuri, sillä on myös vesiensuojellista merkitystä. Vetettävän pellon lisäksi samalla valuma-alueella voi olla tuotannossa olevaa peltoa tai muuta maankäyttöä, joka hyötyy vedenpidätyksestä tulva- ja kuivuusriskien vähentyessä.

Uudet paikkatietoanalyysit helpottavat valuma-aluelähtöisten ympäristöhyötyjen arviointia.

Yhteenveto

- Tarjouskilpailumalli on esimerkki ohjauskeinosta, jolla voidaan kannustaa viljelijöitä vettämään turvepeltoja ja perustamaan turvemaiden ilmastopäästöjä hillitseviä kosteikkoja.
- Tarjouskilpailu on parhaimmillaan kustannustehokas menetelmä.
- Tarjouskilpailumallissa voittavien tarjousten valintaan vaikuttaa edullisen korvauspyynnön lisäksi toimenpiteen tuottaman ympäristöhyödyn suuruus.
- Tarjousten arvioinnissa voidaan soveltaa valuma-aluelähtöistä kohteiden tarkastelua.

ELY-keskusten
valtakunnallinen
ilmastoyksikkö
ely-keskus.fi/ilmastoyksikko

¹ ELY-keskusten valtakunnallinen
ilmastoyksikkö,
sähköpostiosoitteet
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus